

Lillgården i Sigtuna

Arkeologisk undersökning i form av schaktningsövervakning

Fornlämning Sigtuna 195:1
Kvarteret Lillgården 1
Sigtuna stad och kommun
Stockholms län
Uppland

Kristina Jonsson

Lillgården i Sigtuna

Arkeologisk undersökning i form av schaktningsövervakning

Fornlämning Sigtuna 195:1
Kvarteret Lillgården 1
Sigtuna stad och kommun
Stockholms län
Uppland

Kristina Jonsson

Utgivning och distribution:
Stiftelsen Kulturmiljövård
Stora Gatan 41, 722 12 Västerås
Tel: 021-80 62 80
E-post: info@kmmmd.se

© Stiftelsen Kulturmiljövård 2016

Upphovsrätt, där inget annat anges, enligt Publik Licens 4.0 (CC BY)
<http://creativecommons.org/licenses/by/4.0>

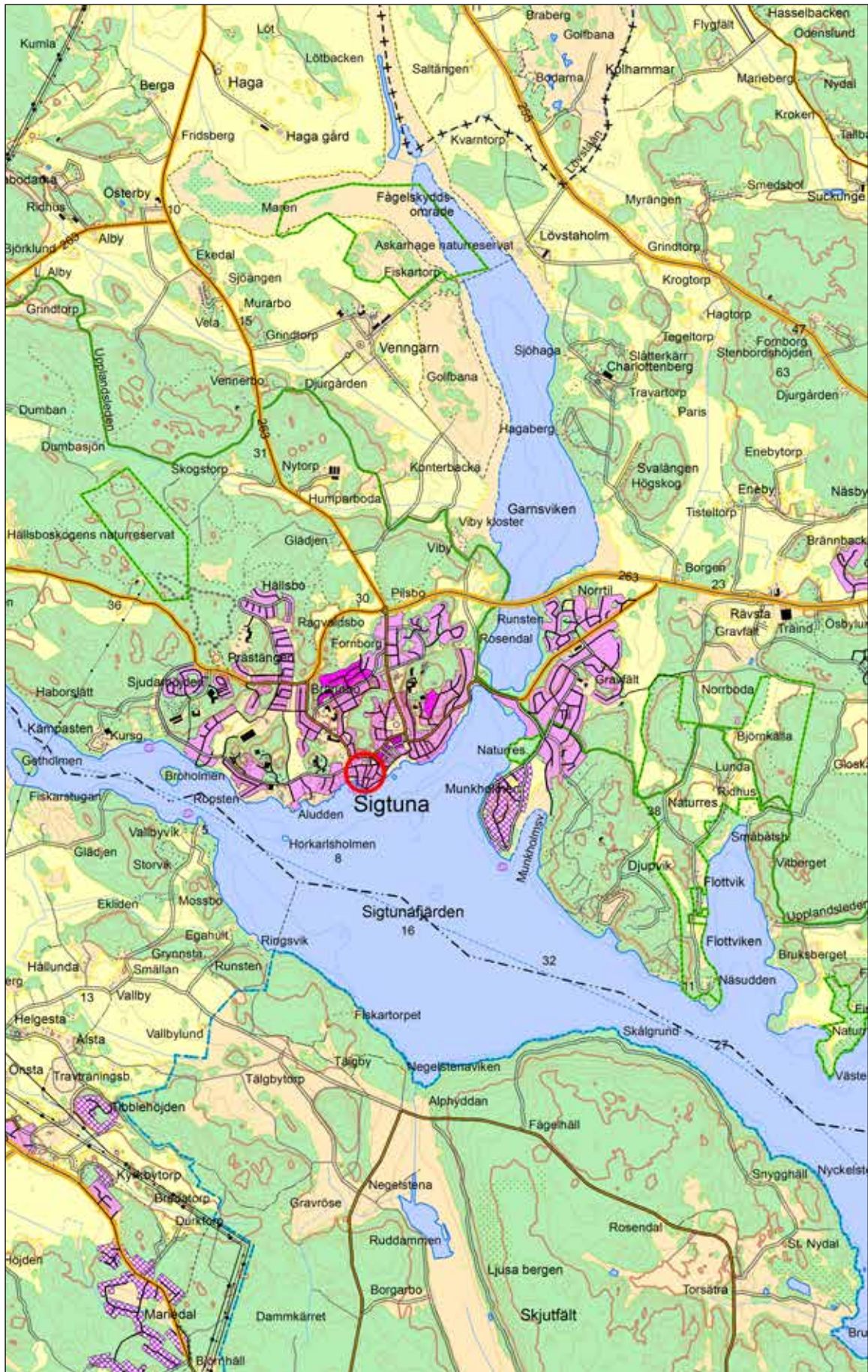
Lantmäteriets kartor omfattas inte av ovanstående licensiering.
Kartor ur allmänt kartmaterial © Lantmäteriet. Medgivande MS2012/02954.

ISBN 978-91-7453-572-3

Tryck: Stiftelsen Kulturmiljövård 2016, Västerås

Innehåll

Sammanfattning	5
Inledning.....	5
Historisk bakgrund	6
Den arkeologiska undersökningen	6
Undersökningsområde	6
Syfte och genomförande	6
Resultat.....	7
Utvärdering	7
Referenser.....	8
Tekniska och administrativa uppgifter	8

Figur 1. Utdrag ur digitala Terrängkartan. Platsen för undersökningen är markerad med en röd cirkel. Skala 1:50 000.

Sammanfattning

Under oktober månad 2016 har Stiftelsen Kulturmiljövård (KM) utfört en arkeologisk undersökning i form av schaktningsövervakning i kvarteret Lillgården 1, Sigtuna stad och kommun. Undersökningen föranleddes av att en parkeringsplats skulle anläggas på tomten. En yta på 30 m² i anslutning till Långgatan schaktades ner till 0,3 meters djup. I schaktet framkom endast matjord.

Inledning

Med anledning av att en parkeringsplats skulle anläggas inom kvarteret Lillgården 1 i Sigtuna (för kvarterets läge, se figur 1–2) har Stiftelsen Kulturmiljövård (KM) utfört en arkeologisk undersökning i form av schaktningsövervakning under oktober månad 2016. Lillgården ligger inom fornlämning Sigtuna 195:1 (stadslager), och undersökningen genomfördes efter beslut av Länsstyrelsen i Stockholms län. Uppdragsgivare var fastighetsägaren Mattias Norrman. Det arkeologiska fältarbetet gjordes av Kristina Jonsson, som även har sammanställt denna rapport.

Figur 2. Läget för kvarteret Lillgården är markerat med en blå cirkel och pil. Utdrag ur digitala Fastighetskartan. Skala 1:10 000.

Historisk bakgrund

Sigtuna är, om man bortser från det vikingatida Birka med dess urbana funktioner, Sveriges äldsta stad. Den grundlades runt år 980 som en efterföljare till Birka, och hade tidigt en kyrklig prägel. I början av 1060-talet inrättades ett biskopssäte i staden av ärkebiskop Adalbert av Bremen, och i Adam av Bremens historia om Hamburg-Bremenstiftet från omkring 1070 omnämns Sigtuna som en kristen motpol till det hedniska Gamla Uppsala. Mynt slogs tidigt i staden, de äldsta är från perioden 995–1030 och har präglats för kung Olof Eriksson (Skötkonung) och Anund Jakob Olofsson (Tesch 2008:324 med referenser, Ros 2009:9).

Ett stort antal arkeologiska undersökningar har gjorts i Sigtuna genom åren. Många av dem har varit små schaktkontroller som den som redovisas i denna rapport, men det har även genomförts några stora slutundersökningar av den medeltida stadsbebyggelsen. I närområdet till den i denna rapport aktuella ytan gjordes en slutundersökning 1990 med anledning av husbyggnation i kvarteret Ödåker som ligger direkt norr om Lillgården. Undersökningsytan var ca 300 m² stor och belägen vid korsningen Långgatan–Fiskaregatan på en nivå mellan 3 och 4 meter över havet. Inga avsatta kulturlager eller konstruktioner påträffades vid undersökningen. Under matjorden fanns ett tunt kulturlager, som tolkats vara påfört i den dåvarande strandkanten. Under detta lager låg ett svåmlager på naturligt morängrus och lera. Ett schakt för VA-ledning grävdes också i Fiskaregatan i samband med undersökningen. Man grävde där ner till steril nivå, och inga kulturlager påträffades. Det finns ingen rapport över dessa undersökningar, men en kortfattad så kallad rapportsammanställning har gjorts av Sigtuna museum (Wikström 2008). I sammanställningen redovisas förekomst av fynd i form av svartgods, rödgods, stengods, kammar, islägg, kniv, ben/hornspill, brynen, byggnadssten och runristat revben. Fyndomständigheterna redovisas ej, men man får anta att de framkommit i det kulturlager som låg under matjordslagret i kvartersmarken.

Kulturlager, bebyggelse lämningar och äldre gatubeläggningar från medeltid och nyare tid har också påträffats i schakt i den norra halvan av Långgatan (Wikström 2009).

Den arkeologiska undersökningen

Undersökningsområde

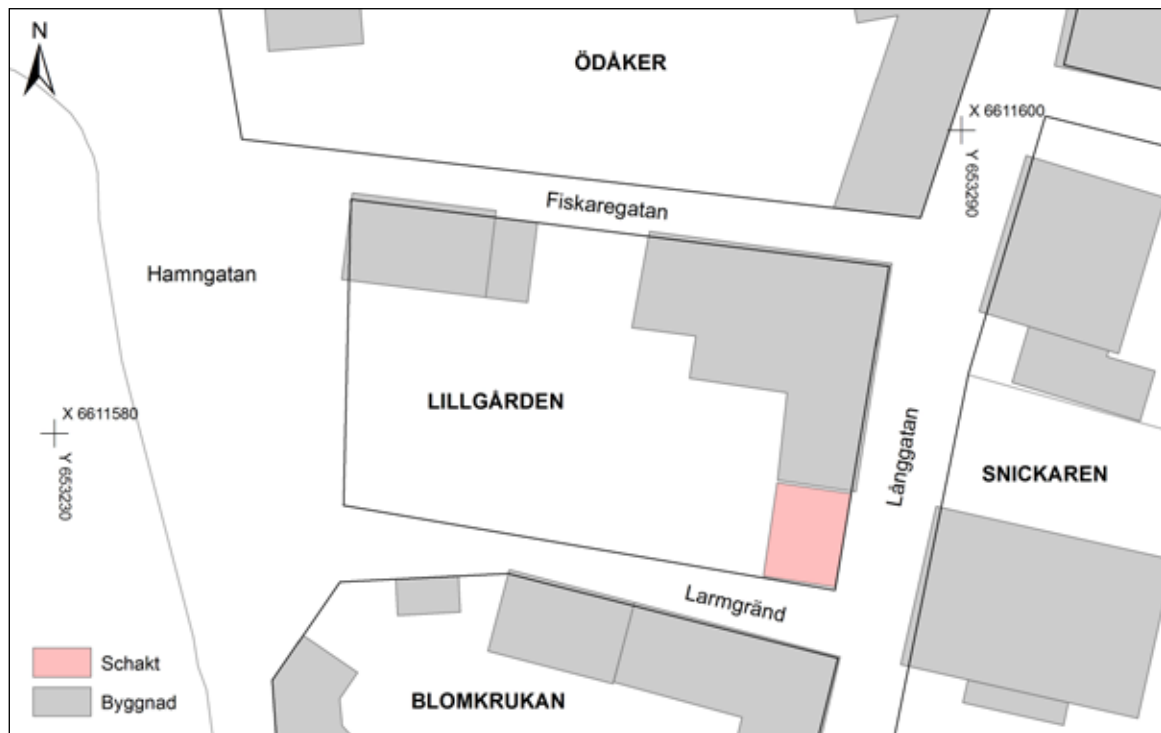
Undersökningen gjordes i tomtmark inom fastigheten Lillgården 1, och omfattade en yta av 30 m² (figur 3). Ytan var vid undersökningstillfället dels bevuxen med gräs och buskar, dels gruslagd.

Syfte och genomförande

Syftet med den arkeologiska förundersökningen var att dokumentera eventuella äldre kulturlager, konstruktioner och fynd om sådana påträffades.

Undersökningen genomfördes som en schaktningsövervakning under arbetets gång. Schaktet dokumenterades genom manuell inprickning.

Figur 3. Schaktets läge i Lillgården 1. Utdrag ur digitala Fastighetskartan. Skala 1:500.

Resultat

Schaktet grävdes med maskin ner till 0,25–0,30 meters djup. De massor som grävdes ur bestod endast av ett sentida matjordslager (mellanbrun silt med inslag av modernt tegel). Inga äldre kulturlager kunde ses i schaktväggarna. På 0,25 meters djup, en meter in från Långgatan, låg en elledning som löpte över hela schaktet.

Utvärdering

Schaktningsövervakningen gav inga arkeologiska resultat, då schaktet endast grävdes till 0,3 meters djup. Arkeologiska lämningar har dock påträffats på så ringa djup i andra delar av Sigtunas stadslager.

Referenser

Ros, Jonas 2009. *Stad och gård. Sigtuna under sen vikingatid och tidig medeltid*. Uppsala universitet, Occasional Papers in Archaeology 45. Uppsala.

Tesch, Sten 2008. Sigtuna ca 980–1200 – det maktpolitiska och sakrala stadsrummet. *De første 200 årene – nytt blikk på 27 skandinaviske middelalderbyer*, s. 323–340. Universitetet i Bergen Arkeologiske Skrifter, Nordisk 5. Bergen.

Wikström, Anders. 2008. *Rapportsammanställning Up, Sigtuna, Ödåker 5, 1989–90*. Sigtuna Museums Undersöknings Verksamhet (SMUV).

Wikström, Anders 2009. *Långgatan, Sigtuna 2008. Rapport Arkeologisk förundersökning*. Meddelanden och Rapporter från Sigtuna Museum nr 38. Sigtuna.

Wikström, Anders (red.) 2011. *Fem stadsgårdar. Arkeologisk undersökning i kv. Trädgårdsmästaren 9 & 10 i Sigtuna 1988–90*. Meddelanden och Rapporter från Sigtuna Museum nr 52. Sigtuna.

Tekniska och administrativa uppgifter

Stiftelsen Kulturmiljövård projektnr:	16139
Länsstyrelsen dnr, beslutsdatum:	43111-36273-2016, 2016-10-11
Typ av undersökning:	Arkeologisk undersökning i form av schaktningsövervakning
Undersökningsperiod:	24 oktober 2016
Personal:	Kristina Jonsson
Landskap:	Uppland
Län:	Stockholm
Kommun:	Sigtuna
Socken:	Sigtuna stad
Fastighet:	Lillgården 1
Fornlämning:	Sigtuna 195:1
Fastighetskartan:	66G1FS Sigtuna
Koordinater:	6611573/653279
Koordinatsystem:	Sweref 99 TM
Höjdsystem:	–
Inmättningsmetod:	Manuell inprickning.
Dokumentationshandlingar:	Inget dokumentationsmaterial utöver det som redovisas i rapporten har tillvaratagits.
Fynd:	Inga fynd tillvaratagna.